

Šesto letno poročilo deške meščanske šole s kmetijskim značajem v Krškem 1886/7. ima na čelo zanimiv sestavek „Naš šolski vrt“ (z načrtom), potem učiteljstvo (ravnatelj, meščanski učitelj, katehet, ljudski učitelj), iz kronike, dobrotnike šole, zapisnik učil, imenik učencev (v treh razredih: $22 + 12 + 11 = 45$).

Letno poročilo čveterorazredne ljudske šole v Postojini koncem šolskega leta 1886/7. kaže učiteljstvo (nadučitelj in šolski voditelj, katehet, dva učitelja in dve učiteljici), skupni pregled za šolo godnih (404) in šolo obiskujočih otrok (386), iz šolske kronike, razvrstitev učencev in učenk (po napredku). Poučevalo se je tudi v kmetijstvu (40 učencev).

Letno poročilo čveterorazredne ljudske šole v Krškem za šolsko leto 1886/7. ima na čelu prav umesten spis „Najvažnejša postavna določila o šolskem obiskovanju“, zatem: „Šolarska kuhinja v Krškem“, „iz šolske kronike“, „učiteljstvo“ (nadučitelj in voditelj, katehet, učitelj in dve učiteljici), „kmetijska nadaljevalna šola“ (35 odraslih rok. učencev in učenci ponavljalne šole), „šolske knjige“, „skupni pregled šolske mladine (204, mej temi 125 sposobnih), „imenik učencev in učenk po abecednem redu.“

D o p i s i.

Od Trsta. (Dalje in konec.) Vem, da sem sè zadnjim odstavkom zašel v stran, a hotel sem mej drugim posredstveno opomniti odbor »Ped. društva«, da naj nikar brez potrebe ne razširja društvu delokroga, ki naj bode jedino le izdavanje pedagoških in metodiških knjig in drugih za učitelja zanimivih spisov. Sicer lahko postane društvo podobno človeku, ki ima mnogo služeb, a vsako le na pol opravlja. Kakor človek, takó tudi društvo prenapne svoje moči in to je prvi korak k poginu. Zalosten vzgled nam daje v tem oziru bivše pevsko društvo »Slavec« na Goriškem. S kakimi furori, s kakim ropotanjem je stopilo v življenje! Hotelo je vse: izdavanje muzikalij, gojenje národne, umetne in cerkvene glasbe in petja, ustanavljenje pevskih zborov po vaséh i. t. d. In kaj je doseglo? Jeden koncert v goriškem gledišči, jedno mašo v goriški jezuitski cerkvi, dve ali tri »besede« v dveh ali treh trgih in — z Bogom! No, to bi bila še sreča, da bi ne bilo posledic. Le vprašajte, kaki so pevski odnošaji sedaj na Goriškem in kaka navdušenost za petje je bila pred »Slavcem«. — Zato pa naj bi slav. odbor »Ped. društva« opustil namere za ustanovitev društvene drevesnice, za vzgojni pouk priprostega národa i. t. d. Za prve naj skrbé kmetijske družbe ali tudi okrajna učit. društva, gledé družega pa se je poprijeti druge poti. Gospodje, ki čutijo v sebi vzvišeni poklic poučevati naše niže ljudstvo o domači vzgoji otrok, naj pošljejo svoje spise odboru »Mohorjeve družbe« in ta gotovo vzprejme vsako tako delo z odprtimi rokami, ter je pošlje potem v tisoč in tisoč iztisih tija, kamor je prav za prav namenjeno: mej maso nižega národa.

Drugo društvo — rekel sem — je »Národna Šola« v Ljubljani. Kedó se hoče podrobneje poučiti o postanku in delovanji tega 16 let starega društva, naj prečita dotična sporočila v »Učit. Tov.« od l. 1882. naprej, in prepriča se, da slov. učitelji nimamo jednacega društva, ki bi bilo na tihem a vstrajno in požrtvovalno delovalo v blagospesnost slov. ljudskega šolstva — žal le kranjskega. Iz delovanja »Nár. Šole« se razvidi, kóliko zmore društvo s požrtvovalnim prvosednikom. To bodi g. učitelju-poslancu Stegnarju rečeno v posebno priznanje! Kóliko pisank, risank, tablic, svinčnikov, črtalnikov, peres, peresnikov i. t. d. je užé razposlalo to društvo mej kranjske ljudskošolce! — In vendar pri vsej tej požrtvovalnosti se je »Nár. Šoli« še le v novjšem času posretilo popolnejše zadostiti svojej nalogi, oziroma točki 4. §. III. društvenih pravil: Društvo daje nagrade učiteljem za dobre spise slov. ljud. šolstvu namenjene in pospešuje sploh po svojih močéh vse, kar je na prid slov. ljud. šolstvu. Z izdanjem »Prizorov iz otroškega življenja«, »Zabavišča slov. otrokom« in »Pripovedek o vetru« je prekorčila »Nár. Šola« kranjske meje; kajti s tem je ponudila tudi nekranskim ljud. šolam priliko, izkoristiti si njen trud. V zvezi z izdanjem prve knjižice stoji še neki vesel pojav ljubljanskega učiteljstva. Do tedaj smo bili navajeni čitati mej možmi, ki se trudijo za našo stvar, imena: Praprotnik, Stegnar, Tomšič, Močnik in še nekaj družih. Za časa lanskega društ-

venega zborovanja v Ljubljani se je pa prikazal mladi naraščaj na poprišče. In to — mislim — ni, da bi se prezrlo. Ako se ozremo na zborovanja »Nár. Šole« in »Slov. učit. društva« zadnjih let, prepričamo se, kako živi so bili vsako leto razgovori o pedagogiško-didaktičnem društvu, ki naj bi se ustanovilo, in o izdaji knjižice za slov. mladino, i. t. d. A razgovori so ostali — izimši gornje tri knjižice — le razgovori, takó da so začeli nekaterim starejšim učiteljem užé presedati. In zakaj tak neuspeh? Zato ker je v Ljubljani manjkalo mladih učiteljskih moči, katere bi se bile z mladeniškim ognjem poprijele stvari, za katero se je toliko debatovalo. Za ustanovitev novih društev, ali v obče izvršitev enacih naklepov ne zadostuje le izkušnost in razumnost mož, ampak je treba tudi agitatorskih, navduševalnih moči mladeniških, ki enkrat sproženo zadevo vstrajno razširjajo do naj oddaljenejših krogov. Razen tega zavisí mnogo, kde se táko gibanje prične. Kamen zalučan v vodo pri kraji ne napravi nikedar tóliko in čez vse površje enakomerno razširjenih valčkov, nego kadar ga vržemo sredi vode. Takó bi tudi jaz imel mnogo več zaupanja za uspeh, ako bi bil znani poziv »ob ustanovitvi organizovane knjižnice za slov. mladino« izšel od mlajših učiteljev ljubljanskih nego naših štajerskih drugov. Vrlemu »Šmarijsko-Rogaškemu učiteljskemu društvu« bi pa svetoval, naj stori, kar je v njegovej moči, da se zastran »organizovane knjižnice« porazume z odborom »Nár. Šole« ter takó pouspeši srečno pričeto delo tega društva. Samoubojna napaka bi bila ustanavljati novo društvo z enako tendencijo, ko ima »Nár. Šola« takó lepo preteklost za seboj. Na okrajnih učit. društvih, njih prvosednikih in odbornikih pa je, da se ónemu pozivu resno odzovejo, da vsa zadeva zopet ne zadremlje, ampak da se pri prih. zborovanji »Nár. Šole« stalno določi. V ta namen pa naj se užé sedaj prične z agitovanjem za pristop k »Nár. Šoli«. Ako se nam to posreči — in mora se, ako le hočemo — potem smemo upati, da stopi »Nár. Šola« korak naprej — k izdavanju pomanjkujóćih učbenih knjig za šol. mladino.

Več posla bode se »Slov. učit. društvom«. Nočem s tem reči, da bi pravila tega društva ne odgovarjala vseslovenskim potrebam; saj je bilo l. 1871. preosnovljeno iz »Učit. društva za Kranjsko«. Značaj društva samega in pa v času izpremenjeni odnošaji so, ki terjajo nekoliko preosnovo. V tem ko zavisí blagouspešnost prvih dveh društev v prvej vrsti od peščice dobrih pisateljev, ter se vsako, osobito drugo sme zanašati na materialno podporo šol in neučiteljev, mora se tretje društvo opirati le na učitelje; kajti óno mora biti nekak zastopnik učiteljstva proti neučiteljstvu, ter ima biti pripravljeno vzprejeti tudi boj z drugimi stanovi, ako učiteljski interesi zahtevajo. Zato pa je za moralni uspeh tacega boja neobhodna potreba, da obsega društvo vse ali skoro vse slov. učitelje. Inače je skoro bolje, da ga ni. Pa ne le moralni, ampak tudi materialni uspeh našega stanú zavisí od mnogobrojnega vseslovenskega učiteljskega društva. O tem se je užé tóliko pisalo, da se mi vidi škoda besed za dokazovanje resničnosti te trditve. Kedór kaj tacega potrebuje, ta spričuje, da ne pozná duha sedanjega časa. Tacega nevedneža — upam — ni mej slov. učiteljstvom. In vender! Kakó naj imenujemo učitelja, ki vedno toži o svoji pičli plači, ki se huđuje in tarnja, da mu je oblastvo odbilo prošnjo za zveksanje plače, za to ali óno podporo, i. t. d., od katerega pa gotovo prejmemo negativen odgovor, ako ga povabimo, naj pristopi k učiteljskemu društvu! —

Kakor je težavno vladati mnogobrojno družino, takó je težavno preosnavljati manjša društva v mnogobrojnem. Zato je treba pri preosnovitvi tacega društva paziti, da se vse uporabi, kar utegne društvu koristiti in vse odstrani, kar bi je v delovanji zaviralo. To dvoje bi zaslužilo daljšega razgovarjanja, a ker mi je dopis užé takó narasel, hočem se ob kratkem izraziti.

Pred vsem je treba, da si društvo določi svoje svrhe, in ta bodi: blagouspešnost slov. učiteljstva. Iz tega sledi, da naj bodo društveniki le učitelji. Le takó in jedino takó bode društvu mogoče ohraniti si jedinstvo v izpolnovanji prve dolžnosti svoje — obrambe učiteljskih interesov. S tem pa ni rečeno, da naj se društvo po robu postavlja državi, naj zatajuje národ in vero. Bog obvárui! Kedór bi se drznil od slov. učitelja kaj tacega zahtevati, ta bi jo dobro skupil. Verni kristijanje, pravi Slovenci in zvesti državljanje pa ostanemo še vedno, če se tudi v svojem društvu izogiblremo razgovorom, iz katerih se rodé verski ali politični prepiri ali národno strankarstvo. Na ta naćin — menim — bodedo tudi smeli pričakovati podpore od svojih predstojnikov, osobito šolskih nadzornikov, in te podpore nam je živo potreba. Kóliko zmore táka podpora, tega sem se preprićal za časa izhajanja učiteljskega lista »Šole« v Gorici. Naj se mi nikar ne oporeka, da se je »Šola« izplaćevala iz ónega $\frac{1}{2}\%$, ki ga učitelji plaćujejo za učit. knjižnico. Ta odstotek so nekateri okraj. šol. sveti (n. pr. sezanski) užé l. 1882. odrekli in »Šola« je še izhajala do polovice 1884. leta. Bila je pać druga opora, moralna opora: za listom je stal g. okrajni in menda tudi g. dež. šol. nadzornik. Zaradi tega sem trdno preprićan, da ima tudi

vseslovensko učit. društvo pričakovati najizdatnejše zaslombe od slov. okraj. šol. nadzornikov. Gg. nadzorniki nam menda ne porekó, da od njih preveč zahtevamo. O ne, žrtva ne bode velika! G. nadzornik pride z učitelji svojega okraja najmanj enkrat ali tudi večkrat v letu v dotiko in ako vé, da ta ali óni učitelj ni še člen vseslovenskega učit. društva, ni mu treba kot kratko besedico v priporočilo, in ta besedica iz ust nadzornikovih izdá več, nego sto in sto vabil od društvenega odbora iz Ljubljane.

Nadaljuje pomoči se nádejam od prvosednikov okr. učit. društev. Nikar ne pričakujmo, da se »Slov. učit. društvo« razširi čez vse pokrajine slovenske z oglaševanjem posamnih učiteljev k društvenemu pristopu. Tù je treba, da vzamejo stvar v roko prvosedniki obstoječih učit. društev. Kako? — Znali bodo sami najbolje. Menim pa, da bi ne bilo slabo, ako se v tej zadevi pogovoré sè svojimi odborniki in pozneje z društveniki (tudi po okrožnicah), ter stopijo potem v dogovore z odborom »Slov. učit. društva« v Ljubljani. Inicijativa v korporacijah ima navadno več uspeha nego od posameznikov. In kar je najvažnejše, pričeti je treba precej. Dvakrat da, kedor hitro da. Zadeva naj bi bila popolnem urejena do prih. zborovanja »Slov. učit. društva« v Ljubljani.

Imel bi še govoriti o reorganizaciji »Slov. učit. društva«, o delovanji preosnovanega »Vseslovenskega učit. društva«, o njegovem glasilu (ki naj bode »Učit. Tov.«), pa vem, da bi tega ne mogel bolje izvršiti, nego je to storil vrli tovariš g. Fr. Jamšek v »Šolskih Drobntincah« v spisu »Učitelji slovenski, zjedinito se tesneje!« Le neko željo bi rad še dostavil o dopisovanji slov. učiteljev neučiteljskim osobito politiskim listom.

Slov. učiteljstvu ne more nihče oponašati, da se ne briga za vsakovrstne težnje svojega národa, zadostivši svojim službenim in stanovskim dolžnostim. In takó najdemo učiteljske sotrudnike pri različnih národnih podjetjih ne izimši politiskih časnikov. Prav politiski listi pa so najnavadnejša pot, po kateri izrazuje marsikak učitelj neučiteljstvu svoje misli o marsičem in tudi o šolstvu. Taka šolstvena sporočila sestavljena v primerni obliki so večkrat neprecenljive vrednosti za učiteljstvo in šolstvo, osobito še, ako pridejo v roke nižemu ljudstvu, ter služijo temu v pouk. A ne dá se pa tudi tajiti, da se je čital užé marsikak spis iz učiteljskega peresa v politiskem časniku, ki ni nameraval ne koristiti, ne poučevati, ampak škodovati svojemu zasovraženemu uradnemu tovarišu in posredstveno tudi vsemu učiteljstvu. Povod mu je bila le osebna strast, katerej je hotel dotičnik dati duška v javnosti, zatekši se v politiski časnik, vedoč, da mu urednik šolskega listu kaj takega ne vzprejme. Vzgleda nočem navesti; saj ni še leto od tega, kar je imel vsak pravi šolnik priliko skandalizovati se nad njim. Zdelo se mi je pa primerno spomniti se ga prav na konci svojega dopisa o združevanju učiteljskem. Trdno sem prepričan, da ni in tudi ne more biti daleč čas, ko se nam izpolnijo želje po zjedinenji, a uverjen sem pa tudi, da bode temu zjedinenju vselej najhujši sovražnik óni učitelj, kateremu je lastni »jaz« vse, a stanovska čast nič. —

Iz Gorice. Nova zgradba za žensko učiteljišče bode se tù zidala. Naučno ministerstvo je užé naznanilo namestništvu v Trstu, da se bodo troški za zidanje vzprejeli v letošnji državni budget.

Od Kolpe. V 6. dan julija t. l. imeli smo učitelji Črnomalskega okraja uradno letno konferencijo v Črnomlju. Točno ob 9. uri otvori c. kr. okrajni šolski nadzornik zborovanje. Navzoči bili so vsi gg. učitelji in gđe. učiteljice tega okraja. Počastili so nas s svojo pričujočnostjo še tudi gosp. Orschulek, c. kr. okrajni komisar, gosp. Ant. Kupljen, c. kr. notar in ud c. kr. okraj. šol. sveta in gosp. Pavlin, okrajni zdravnik in kraj. šol. nadzornik. Gospod predsednik vse došle pristrčno pozdravi ter oménja, da je od zadnjega zborovanja umrl c. kr. okr. šol. sveta predsednik, blag. gospod c. kr. okraj. glavar Henrik Jagrič. Ranjki bil je za šolo jako vnet in učiteljstvu zelo prijazen in naklonjen. Blag mu spomin! Na mesto umrlega g. Jagriča imenovan je c. kr. okraj. glavarjem velerodni gosp. marquis Ferdinand Gozani. Gosp. predsednik želi, da bi ostal ta gospod prav mnogo let predsednik c. kr. okraj. šol. svétu. Na to nam predstavi vse v naš okraj na novo prišle učitelje in učiteljice.

Svojim namestnikom g. nadzornik ne imenuje nikogar, ker upa, da bode užé sam lahko vodil zborovanje. Zapisnikarjema se volita per acclamationem gđe. Matanovič iz Črnomlja in g. Reich iz Vinice.

K 3. točki dnevnega reda pravi g. nadzornik: Kar sem pri inspekciji raznih šol zapazil nerednega ali pomanjkljivega pri pouku v posameznih predmetih ali družih šolskih zadevah, na to sem opozoril dotičnega učitelja ali šolskega voditelja in morem z veseljem reči, da so bili šolski uspehi sploh ugodni, in da učiteljstvo dobro napreduje.

Jezikoslovje se je povsod dobro poučevalo. Pri branji naj se strogo gleda na to, da bodo otroci glasno brali, da bodo besede prav naglaševali in pazili na ločila. Pri nemškem branji naj učitelj berilo najprej sam prestavi, potem naj poskušajo otroci krajše stavke sami predstavljati, potem naj se še le bere. Pri nalogah naj se pazi na to, da bodo otroci mogli naloge samostojno izdelovati. Vsak mesec naj se piše vsaj po jedna šolska naloga iz slovnice, iz spisja, pravopisja in računstva. Naloge naj učitelj vestno pregleda, popravlja in oceni. Pri popravljanju naj se učenci opozoré na razne napake. Pri spisji naj učitelj pazi, da se učenci učé list prav napisati pa tudi zaviti, adresirati in zapečatiti. V višjih oddelkih naj se učenci učé pisati dopisnice, zaplepke, pošne nakaznice; pokaže naj se jim, kakó se pošilja denar v navadnih zavitkih in v onih, ki se kupijo na poštah.

V računstvu se dobro poučuje. Potrebni učni pripomočki nahajajo se užé skoraj po vseh šolah. Če kje še česa primanjkuje, naj učitelji-voditelji potrebno oskrbé. Učenci naj se popolnem seznanijo z novo mero in vago; zato je potrebno, da jim učitelj mere in uteži večkrat pokaže, vadi naj učence, da bodo znali sami meriti in tehtati. Vsak učitelj naj skrbi, da bode v svojem razredu ali oddelku dončil vso predpisano tvarino. — Z zemljepisnim poukom nisem bil povsod zadovoljen. Ta pouk naj se začénja s šolsko sobo, potem naj se širi od šolske okolice do šolske vasi, do okraja i. t. d. V tretjem letu kaže naj se vsa vojvodina Kranjska. V višjih oddelkih vadijo naj se učenci, da bodo znali na tablo narisati kak okraj, kako kronovino in tek kake reke. Pouk v zgodovini je bil povoljen. — Prirodopisje in natoroznanstvo se je dobro poučevalo. Gosp. nadzornik óménja odlok vis. c. kr. naučnega ministerstva z 12. dné avg. 1886. l. štev. 14201, vsled katerega naj se prirodopisje poučuje vedno le direktno. (Konec prih.)

Iz Ribnice, v 27. dan julija t. l. (Okrajna učiteljska konferencija.) V 27. dan julija t. l. zbrali smo se učitelji in učiteljice vsega kočevskega okraja v Ribnici, da izpolnimo svoje dolžnosti gledé okrajne učiteljske konferencije. Že za rano priromali smo nekaj peš, nekaj na vozeh iz vseh krajev našega obširnega okraja, da ne zamudimo in da točno pridemo. Ob deveti uri sešli smo se v šolskem poslopju, v sobi I. razreda, katera je bila zato posebno pripravljena. Točno ob tem času otvori konferencijo okrajni šolski nadzornik kot prvosednik pred. g. J. Komljanec. Svojim namestnikom imenuje g. J. Pavčič-a, nadučitelja v Velikih Laščah. Od učiteljev manjkal je edin g. Fr. Spintrè, nadučitelj v Kočevju in učiteljica gđ. Eckart, koja oba sta na odpustu. Bilo nas je zbranega učiteljskega osebja 49. Zapisnikarjema volila je konferencija gg. J. Raktelj-a ml. in Fr. Šešark-a.

Prva točka dnevnega reda je bila: opazovanje g. nadzornika pri inšpiciranju. O tem se je g. nadzornik pohvalno izrazil ter nam je ob jednom podal statistične podatke o šolskih razmerah našega šolskega okraja. Naj mi bode dovoljeno, te prav na kratko ponoviti, ker nam v jasen dokaz služijo, kako naše ljudsko šolstvo v kočevskem okraji, kako pa v obeh slovenskih okrajih (ribniškem in velikolaškem) stoji in napreduje.

V vsem šolskem okraji je 19 jednorazrednic in sicer 9 s celodnevni in 10 s poludnevni podukom, 10 z nemškim 7 s slovenskim in 2 polovico z nemškim, polovico s slovenskim (utrakvističnem) poučevalnim jezikom. Dvorazrednic je 7: 4 s celodnevni, 2 s poludnevni, 1 deloma s celim, deloma s poludnevni podukom; 4 z nemškim, 3 s slovenskim poučevalnim jezikom. Trirazrednice so 4: 2 s celodnevni, 2 deloma s celim, deloma s poludnevni podukom; 1 z nemškim, 3 s slovenskim poučevalnim jezikom. Štirirazrednici ste 2. Obe imate celodnevni poduk, jedna z nemškim, druga s slovenskim poučevalnim jezikom.

Vseh šol je tedaj 32; 17 jih ima celodnevni, 12 poludnevni, 3 deloma celo-, deloma poludnevni poduk; 16 jih je z nemškim, 14 s slovenskim in 2 deloma z nemškim, deloma s slovenskim poučevalnim (utrakvističnem) jezikom. — 16 nemških ljudskih šol ima 25 razredov in 14 slovenskih 26 razredov in dve utrakvistični šoli po 2 razreda; vseh razredov je skupaj 53. V tekočem letu se nij nobena nova ljudska šola osnovala, noben nov razred odprl, pač se je 1 razred zaprl.

O stanju šolskih poslopj izvedeli smo naslednje:

Šolska poslopja v prav dobrem stanju so 4, namreč: v Velikih Laščah, Morovici, Ribnici in Sodražici. V dobrem stanju jih je 20; v manj dobrem stanju so 4, namreč: v Dobrempolji, Loškem Potoku, Gotenici in Grčarici; v prav slabem stanju ste v Starem Logu in pri Fari. — Za šolo godnih otrok bilo je pretečeno leto v vsem šolskem okraji 7354; od teh obiskovalo je šolo 6125. Z nemškim učnim jezikom poučevalo se je 2431 šolo obiskujočih otrok, tedaj na jeden razred poprečno 93. 14 slovenskih ljudskih šol s 26 razredi imelo je 3433 obiskujočih otrok; tedaj jih pride na jeden razred 132. Otrok, ki so se s slovenskim učnim jezikom poučevali, bilo je 1002 več nego onih z nemškim učnim jezikom. Največ šolo

obiskujočih otrok imela je ljudska šola v Ribnici, namreč 560, najmanj Ovcjak (Schöfflein), samo 36. Za Ribnico imela je ljudska šola v Kočevji s 486, potem Dobropolje s 426, Sodražica 388, Loški Potok 379, Srednja vas (Mitterdorf) 349, Velike Lašče 301 šolo obiskujočih otrok. Na eno učiteljsko moč prislo je v Fari 237, v Banjaloki 208, v Loškem Potoku 181 učencev. Od 2677 za šolo godnih nemških otrok ostalo je v pretečenem letu brez poduka 246 ali 9%. Od 4385 za šolo godnih slovenskih otrok ostalo pa je v pretečenem letu brez poduka 952 ali 21.7%. Uzroki tej nedostatnosti so v oddaljenosti od šol in v pomanjkanji šol. Višje šole obiskovalo je 68 učencev in sicer 41 slovenskih in 27 nemških. Z velikimi telesnimi hibami obdanih bilo je 44 otrok ali 0.5%.

Število učiteljev je bilo: 37 z izpitom sposobnosti in 7 samo s spričevali zrelosti. Število učiteljic pa 7 z izpitom sposobnosti in 1 z zrelostnim spričevalom. Skupaj torej 52. Število katehetov: 26. Število učiteljic samo za ženska ročna dela nij bilo nobene, drugače podučevalo je 6 učiteljic. — Šolskih vrtov, ki se za poduk otrok rabijo, bilo je 16. Na 6 šolah snujejo se šolski vrti in 6 šol je brez njih in sicer: Banjaloka, Polom, Fara, Srednjava, Sv. Gregor in Rob.

Knjižnic je bilo 28 lokalnih za učitelje in učence, s 2541 učiteljem in 1580 učencem namenjenimi knjigami. Najboljše knjižnice imajo šole v Velikih Laščah, Morovici in Strugah. Vsled revizije izključilo se je iz njih 188 knjig in vsled superevizije pa še 79. Z učnimi sredstvi najslabše oskrbljene so bile šole v Fari, v Velikih Poljanah, v Grčarici, Mozeltji, Spodnji Loki; najbolj pa: Velike Lašče in Morovica. Učni smoter dosegle so razen 2 ljudskih šol v s. Neugodno na poduk vplivale so otročje bolezni. Najbolj pridnih bilo je 10, pridnih 39 in manj pridnih 4 učiteljskih moči v pretečenem letu.

Druga točka dnevnega reda obsežala je poročilo knjižničnega odbora. Dohodkov je imela okrajna učiteljska knjižnica v pretečenem letu 220 gld. 81 kr., troškov pa 214 gld. 47 kr. tedaj s prebitkom 5 gld. 34 kr. Knjig nakupilo se je mnogo; navzlic temu je bila slabo rabljena, samo 145 zvezkov se je vse leto v branje izposodilo. Za prihodnje leto voljeni so v knjižnični odbor gg.: Fr. Ivanc, A. Lapajne, Ivana Arko, Fr. Črnogoj in J. Čop. V stalni odbor pak so izvoljeni gg.: M. Kautzky, G. Erker, Göderer.

Tretja točka dnevnega reda obsegali so razni referati in sicer a) Pogoji in sredstva za uspešen poduk v ženskih ročnih delah na deželi, poročevalki gspđ. Ivana Bregar in Fr. Borowsky; prva v slovenskem, druga v nemškem jeziku. b) Kako naj se uri mišljenje pri učencih? v nemškem jeziku g. Röthel, v slovenskem g. Vigele. c) Ravnanje z otroci, ki jecljajo, samo g. A. Erker v nemškem jeziku. d) Kako naj si učitelj spoštovanje v občini zadobi in ohrani? poročevalec g. Ostermann v nemškem jeziku. Vsi referenti so svoje naloge temeljito izdelali, za kar se jim je g. nadzornik zahvalil.

Četrta točka dnevnega reda so bili samostalni nasvėti. Prvi nasvèt glasil se je: naj se peteroudni odbor voli, kateri naj se z vsemi kraji na Kranjskem razven Ljubljane sporazume, da se vkupna peticija vseh učiteljev na visoki deželni zbor pošlje za zboljšanje materialnega stanja učiteljev. Izvoljeni so naslednji gg.: Fr. Ivanc, A. Lapajne, Fr. Črnogoj, Fr. Juvanc in J. Čop.

Drugi nasvèt meril je na to, da se okrajno učiteljska knjižnica proti požaru pri kakej solidnej zavarovalnici zavaruje, kar se je vzprejelo.

Potem prebral je nam g. nadzornik še ministerijalni ukaz iz dne 12. maja 1877. l. glede gojitve cerkvenega petja in cerkvene muzike — ter se je s trikratnim »hoch« in »slava« klici na presv. cesarja konferencija sklenila. Potem je bil vkupni obed v gostilni g. A. Podboja, kjer smo se prav dobro imeli.

L.

Iz Krškega okraja 11. avgusta. (Zborovanje »Pedagogiškega društva« dne 4. t. m. na Raki na Dolenjskem.) Predsednik društva gospod Fr. Gabršek otvori ob napovedani uri zborovanje v ondodni šoli, ter nazdravi prav prisrčno vse došle gg. tovariše in drugo občinstvo. Na to se prečita zadnjega zborovanja zapisnik, ki se odobri.

Pri naslednji točki: »Prostovoljno predavanje«, vname se živahna debata. Posvetovalo in poudarjalo se je: »Kako bi bilo mogoče po tistih krajih, kjer je silna potreba, razširjevati šole in jih ustanovljati na novo.« Kar se tega tiče, menda v nobenem šolskem okraju ni tako slabo, kakor ravno v našem. Koliko velicij vasij je brez jednorazrednic, kjer je jako veliko otrok brez vsacega pouka! Šolske gosposke bi se nikakor ne smele ozirati na pritožbe ljudstva, ker ono bode vedno zoper kako razširjanje — ali pa na novo ustanovitev šol. V tem oziru naj bi se ne gledalo niti na desno, niti na levo, ampak postopalo postavno — in obrnilo se bode kmalu na bolje. Nikakor tudi ni pravilno, da viša gosposka sklepov c. kr. okr. šolskega sveta ne po-

trdi, kakor se je ravno zgodilo pri nas . . . Čuli smo še mnogo drugih pritožb, kar se vé »gobo čez«.

Kar se tiče šolskega obiskovanja po selskih učilnicah, so se slišali zopet stari uzroki. Največ zakrivijo »krajni — oziroma okrajni šolski sveti. Prvi pogosto ne nasvetujejo nobenih kazni, drugi pa te prepozno izvršujejo — včasih šele čez leto in dan. In kdo potem največ trpi? Šola in uboga para učitelj! Pametno tudi ni, da ima v okraji vse šolske reči v rokah kak mlad političen uradnik, koji za to navadno nima veselja — in smatra ta posel za postranskega . . . Vse šolske stvari naj bi oskrbovali okrajni nadzorniki, ker le ti so kompetentni za to!

Temu razgovoru je sledilo »posvetovanje o spomenici« na slav. deželni zbor gledé prena-redbe deželne šolske postave z dné 9. marca 1879. leta. (Vesteneck-ova novela.) Kranjski učitelji bridko čutimo, kako je ta postava v marsičem krivična (vzlasti nekateri paragrafi.) Zategadelj je odbor »Pedagogiškega društva« sklenil, sl. dež. zboru predložiti prošnjo za prena-redbo nekaterih paragrafov. Nadejamo se, da se bodo naši gg. poslanci na to ozirali!

Zdaj se prebere »peticija« na vis. c. kr. poučno ministerstvo v zadevi velikih počitnic. Pač ni pravično, da je otrok na kmetih prikrajšan s šolskimi počitnicami, ko je v občé z delom itak preobložen. Zjutraj mora kmetijski otrok zgodaj na pašo ali na kako drugo delo, — potem pa koj v selsko šolo — večkrat po uro oddaljeno. Bodemo li zamerili tacemu šolarju, šolarici, ako ne napreduje dovoljno — in če včasih zadremlje — nehote?! Mestni otroci nima jo drugih, kakor šolske skrbí — po vrhu pa še $\frac{1}{2}$ meseca daljše velike počitnice. Jeli to pravično uravnano? Mari ni imel star izkušeni učitelj prav, ki je rekel: »Naše šolske postave so kovali —, ne pa šolski večakni!« Te besede so mi dopale in zato sem jih zapisal. — V tej važni zadevi naj bi naši državni poslanci povzdignili svoj veljavni glas v Dunajski zbornici ter tam razkrili g. ministru ta neopravičen nedostatek pri šolstvu.

Zatem se je ukrenilo, da bode prihodnje zborovanje meseca novembra v Kostanjevici.

Gosp. predsednik zborovanje zaključí zahvaljujoč se vsem gospodom, ki so se pridno bavili z važnimi vprašanji, s trikratnim »živio in slava-klici« na presvetlega vladarja Frana Josipa I.

Pri vkupnem obedu smo se prav prijateljsko razgovarjali — in marsikdo je povedal kaj zanimivega iz lastne izkušnje. — Nam vsem, ki smo se udeležili tega zborovanja v prelepem kraju na Raki, ostane ta dan v prijetnem spominu. Domačima gospodoma učiteljema pa, ki sta pre-skrbela olupšavo šole, vso čast in hvalo! —

— r —

Iz Kamenika. Dopisnik, popisujoč uradno zborovanje učiteljstva Kameniškega okraja, je o mojih predlogih gledé izpusta iz šole v št. 16. »Učiteljskega Tovariša« napačno poročal. Moja predloga, katera sta bila jednoglasno vzprejeta, glasila sta se tako-le:

1. Ker večina otrok, katere veže dolžnost v šolo hoditi do izpolnjenega 12. leta, hodi v šolo le 4 ali 5 let, naj se tedaj izstop iz vsakdanje šole koncem šolskega leta onim otrokom, kateri v prvi polovici prihodnjega šolskega leta izpolnijo 12. leto, dovoljuje le pod sledecimi pogoji:

a) ako je otrok dovršil z dobrim uspehom na eno-, dvo- in trirazrednicah vse oddelke, na čveterorazrednicah pa 1. oddelek 4. razreda;

b) ako je domá neobhodno potreben;

c) ako je telesno dobro razvit.

2. Izstop iz vsakdanje šole naj se dovoli onim otrokom, ki so izpolnili 12. leto, le takrat, ako imajo koncem šolskega leta v 3. oddelku (razredu) dovoljne rede v čitanji, številjenji in pi-sanji (predlagatelj meni tu tudi spisje). Na šolah pa, kjer traja dolžnost v vsakdanjo šolo hoditi do izpolnjenega 14. leta, naj se gleda kolikor mogoče na to, da otroci dovrše štiri oddelke (razrede).

Izstop iz šole z izpolnjenim 12. letom iz I. ali II. oddelka (razreda) naj se dovoljuje le slaboumnim otrokom, o katerih se nij nadejati, da bi z daljnim šolanjem mogli učni smoter doseči.

Val. Burnik,
načelnik.

Z Dobrove pri Ljubljani. V tukajšnji šolski občini bilo je pretečenega šolskega leta 273 za vsakdanjo šolo zadosta starih otrok; od teh je bilo radi bolehavosti in nezadostnega duševno-telesnega razvoja 36 otrok za eno leto šole oproščenih. Hodilo je v domačo dvorazrednico 231, a v šolo v drugih krajih pa 6 otrok. Ponavljalcev in ponavljalek je bilo vseh vkup 43. Teoretično-praktičnega poučevanja v sadjarstvu udeleževalo se je 66 dečkov II. razreda in ponavljalnice, a v samo praktične pa od časa do časa tudi še 26 odraslih s prav dobrim uspehom. — Šolsko leto smo dokončali v 28. dan jul. t. l. Ta dan bilo je tudi prvo sv. obhajilo za sposobne otroke, zahvalna šolska maša z blagoslovom, potem javna preizkušnja in delitev daril odličnim učencem in učenkam.

Imenovanega dne zbralo se je zjutraj ob 1/2 6. uri nad 200 otrok v šolskih sobah; ob 6. uri šli so za šolsko zastavo paroma v župljansko cerkev, kjer je pri krstnem kamenu vrli naš gospod duhovni pomočnik in katehet Josip Laznik z obhajanci na glas obnovil krstno obljubo, od koder so šli z gorečimi svečami na odločeni prostor pred velikim altarjem. Potem se je pričela sv. maša z blagoslovom. Med sv. mašo, pred darovanjem, imel je blagi gospod katehet jednat ogovor, v katerem jim je kaj ganljivo razlagal zadnjo večerjo Zveličarjevo. Ves govor segal je mladini in odraslim globoko v srce. Po mašnikovem zauživanju so bili obhajani. Za sklep cerkvenemu pravilu zapela se je še zahvaljena pesem.

Obhajancem preskrbeli so naš za šolo vneti p. n. gospod župnik v farovžu zajtrk; a gosp. katehet obdaroval jih je z knjižico »Angeljček« in še spominki na prvo sv. obhajilo.

Kmalu po 1/2 8. uri pričnè se očitna preizkušnja v prvem razredu. Prec potem pa se je preizkušnja nadaljevala v II. razredu. Z odgovori in vedenjem otrok bili so poslušalci sploh prav zadovoljni. V tem razredu bilo je 15 odličnih in 19 pohvaljenih, v prvem pa 6 odličnih in 9 pohvaljenih otrok. Za darila dobili so odlični otroci krasno vezane, a pohvaljenci v drugem razredu pa navadno vezane knjižice: »Oče naš in deset božjih zapovedi«, »Slovenski vrtnar«, »Izidor po-božni kmet«, »Nedolžnost preganjana in povelšana«, »Genovefa« ter »Molitvenik za dečke in deklice«.

Da so se mogli otroci z darili tako primerno obdarovati, so pripomogli mnogi domači dobro-srčni šolski prijatelji in dobrotniki.

Posebni dobrotnik tukajšnje šole je tudi še tukajšnji duhovni pomočnik g. Josip Laznik, kateri je obhajancem podaril »Angeljčka«, a po vrhu tega pa tudi na svoje troške letos za vse leto šoli naročil »Vrtca«.

Dalje mi je še omeniti vrlega gospoda knjigoveza Janeza Bonača v Ljubljani, kateri nam je vsega vkup 42 knjižic za darila kaj lepo in cenó zvezal, ter je tudi štiri »Molitvenike« brez-plačno navrgel.

Še enkrat zakličem vsem našim milim dobrotnikom in blagim pospešiteljem šolskega na-predka: »Bog Vam povrni in plačaj blaga dejanja Vaša v polnej in obilnej meri!« *M. Rant.*

Iz Ljubljane. Veseli rojstni dan našega prešvetlega cesarja v 18. dan preteč. meseca so tudi ljudske šole in slovensko učiteljstvo slovesno praznovali.

— Slovesno zlato mašo je v 21. dan avg. t. l. pel v Svečah v Rožni dolini na Koroskem naš slavní rodoljub in velezaslužni duhovnik, monsignor prečastiti gospod prof. Andrej Einspieler. Slavní gosp. jubílant je, kakor je znano l. 1852. v Celovcu ustanovil prvi slovenski šolski list »Šolskega Prijatelja«. Slava mu! Bog ga ohrani še mnogaja leta!

— Tečaj za ljudske učitelje na deželni vinarski in sadjarski šoli na Grmu se je v 27. dan avg. t. l. končal z izpitom, pri katerem je deželni poslanec c. k. svetnik g. E. Dev zastopal deželni odbor. Prisotni so bili tudi državni poslanci dr. Ferjančič, Pfeifer in Šuklje.

Razpis učiteljskih služeb.

Mesto učitelja in voditelja na enorazrednici na Vrhú oddalo se bode zatrdno, ali začasno. Letna plača je 450 glđ. z voditeljsko doklado 30 glđ. in s prostim stanovanjem. Prošnje naj se po predpisanem potu vlagajo do 15. septembra t. l. pri c. kr. okr. šolskem svétu v Črnomlju.

C. kr. okr. šolski svét v Črnomlju v 9. dan avgusta 1887. l.

Št. 473.

okr. š. sv. Na enorazredni ljudski šoli v Poljanici (Pöllandl) oddala se bode učiteljska služba s 400 glđ. letne plače, 30 glđ. opravljalnine in s stanovanjem. Prošnje naj se po postav-nem potu vlagajo do 16. septembra t. l. pri podpisanem okrajnem šolskem svétu.

C. kr. okrajni šolski svét v Novem Mestu (Radolfovem) v 19. dan avgusta 1887. l.

Št. 1076

okr. š. sv. Na dvorazredni ljudski šoli v Loškem Potoku se bode oddala za trdno ali začasno z začetkom novega šolskega leta II. učiteljska služba s 400 glđ. letne plače. Prošnje naj se po uradnem potu vlagajo do 20. septembra t. l. pri podpisanem okrajnem šolskem svétu.

C. kr. okrajni šolski svét v Kočevji v 27. dan avgusta 1887. l.

Št. 919

okr. š. sv. Na čveterorazredni ljudski šoli v Senožečah umestila se bode učit. služba s 400 glđ. letne plače in s stanovanjem. Prošnje za to službo naj se po uradnem potu vlagajo do 10. septembra t. l. pri podpisanem okrajnem šolskem svétu.

C. kr. okrajni šolski svét v Postojni v 19. dan avgusta 1887. l.